

Handläggare: Sonja Sandberg
Tfn: 08- 508 14 019

Till Enskede- Årsta stadsdelsnämnd

Remiss om riktlinjer för handläggning av dödsbon (Dnr 325-607/2006)

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande återopas som svar till kommunstyrelsen.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Bengt Stenström
Chef socialtjänstavdelningen

Sammanfattning

Förslaget till riktlinjer syftar till att få en enhetlig handläggning i staden samt att tillhandahålla formell vägledning och administrativt stöd i handläggningsförfarandet. De nya riktlinjerna ger vägledning på detaljnivå i arbetet med handläggning av dödsbon samt beslutsfattande i olika led. Skiljelinjer utifrån olika lagrum klargörs och i förhållande till ekonomiskt bistånd. Jämfört med nuvarande riktlinjer kommer formella beslut att fattas i flera led under handläggningens gång. Förvaltningen anser att det är viktigt att alla formella krav som finns i lagstiftning ska uppfyllas. Den formalisering som riktlinjerna medför, kommer att göra det lättare att följa ett ärendes gång och se att en rättssäker handläggning skett. Förankring av arbetsordningen hos berörda myndigheter förutsätts ske innan riktlinjerna träder i kraft.

Förvaltningen tillstyrker remissförslaget.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts inom socialtjänstavdelningen.

Bakgrund

Revisionskontoret påtalade i sin årsrapport 2001 betydande brister i stadens boutredningsverksamhet. I delårsrapport 2001 och 2002 kunde revisionskontoret konstatera att ingen övergripande översyn av verksamheten genomförts och att betydande brister kvarstod.

Ett förslag till riktlinjer har utarbetats av socialtjänstförvaltningen och juridiska avdelningen vid stadsledningskontoret. I arbetet har två dödsbohandläggare deltagit som sakkunniga. Socialtjänstnämnden har i sitt beslut godkänt förslaget till riktlinjer samt en timtaxe-nivå för kommunens ersättning för nedlagt arbete och ändringar gällande begravningskostnader. Kommunstyrelsen har sänt ut socialtjänstnämndens förslag till riktlinjer för handläggning av dödsbon till stadsdelsnämnderna i Bromma, Vantör och Enskede-Årsta samt kommunstyrelsens pensionärsråd för yttrande. Remisstiden sträcker sig till 30 april 2006.

Remissförslaget med riktlinjer för handläggning av dödsbon

Utgångspunkten vid handläggningen är att den avlidnes anhöriga alltid i första hand ska förvalta och avveckla dödsboet och ta hand om begravningsarrangemanget. Vid alla dödsfall ska en boutredning ske i syfte att avveckla den avlidnes hem och egendom genom att betala skulder och fördela överskottet mellan dödsbodelägarna. En bouppteckning är en sammanställning över den avlidnes tillgångar och skulder. Om tillgångarna endast täcker begravningskostnaderna och andra utgifter med anledning av dödsfallet, kan istället en dödsboanmälan göras. En dödsboanmälan upprättas av socialtjänsten och bör göras inom två månader efter dödsfallet till skatteverket.

Nuvarande riktlinjer, som är från 1995, bedöms inte längre ge det stöd i handläggningen som förvaltningarna anser att det finns behov av.

Mot bakgrund av revisionskontorets påtalade brister i verksamheten, föreslås genomgripande förändringar i den formella hanteringen. Förändringen innebär att hantering av dödsboanmälan och dödsboförvaltning ska betraktas som ärendehandläggning inom socialtjänsten.

Som en följd av detta ställningstagande ska dokumentation av utredning och beslut göras i paraplysystemet. Förändringen bedöms öka rättssäkerheten för den enskilda och underlätta intern kontroll och uppföljning.

Att dödsbohandläggningen definieras som socialtjänst medför att stadsarkivets gallringsbeslut måste ses över då nuvarande gallringsfrist är 10 år.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

I de föreslagna riktlinjerna klargörs att ekonomiskt bistånd till begravningskostnader ska beviljas endast om det finns en ansökan. Makars försörjningsplikt ska tas med vid bedömningen av rätt till bistånd.

I de fall där medel saknas till begravningskostnaderna och ingen finns som kan ansöka om ekonomiskt bistånd ska i stället begravningskostnaderna belasta nämndens verksamhetskonto för skyldigheter enligt ärvdabalken och begravningslagen.

Begravningskostnad

När tillgångar saknas och begravningskostnaderna betalas av socialtjänsten föreslås i de nya riktlinjerna att oavsett begravningskick bistånd till faktiska kostnader, inklusive exempelvis gravsten och dödsannons beviljas upp till 50 procent av gällande prisbasbelopp. Det motsvarar en ungefärlig genomsnittskostnad för begravning i Stockholm.

Avgift för socialtjänstens arbete

Enligt beslut i socialnämnden 19 september 1991 rekommenderades sociala distriktsnämnderna ta ut ersättning motsvarande rättshjälpstaxan för arbetet med dödsboförvaltning och anordnande av begravningar. Vid en beräkning av kostnaderna har ersättningen enligt rättshjälpstaxan befunnits överstiga kommunens beräknade självkostnad. Självkostnaden har beräknats uppgå till 270 kr per timme exklusive moms, vilket föreslås vara den nya avgiften.

Förvaltningens synpunkter/förslag

Förvaltningen är positiv till att nya riktlinjer för handläggning av dödsbon utarbetas.

De anvisningar som nu finns för handläggning av boutredningsärenden och dödsboförvaltningen är från socialtjänstens förvaltningshandbok 1995 08 22. Prejudicerande domar i mål inom verksamheten har medfört att delar i riktlinjerna inte kunnat tillämpas, och andra ställningstaganden fått tas. Det gäller till exempel att makars försörjningsplikt ska vägas in även vid bedömning av rätt till bistånd.

Handläggning av dödsbon är en sårbar verksamhet som oftast bara har en medarbetare i stadsdelsförvaltningen. I Enskede- Årsta arbetar en tjänsteman med dödsbon. Vid hembesök får någon av enhetens handläggare följa med då närstående saknas. För att hantera ensamsituationen har handläggarna ett stadsövergripande nätverk och även mindre lokala nätverk för att kunna göra avstämningar och ge ömsesidiga råd. Handläggarna har också fått möjlighet att öka sin kompetens genom den utbildning, som nu pågår i kompetensfondens regi. Det som ytterligare skulle förbättra verksamheten är att få tillgång till juridisk konsultation av en specialiserad jurist.

Förvaltningen stödjer förslaget att hantering av dödsboanmälan och dödsboförvaltning ska betraktas som ärendehandläggning inom socialtjänsten med dokumentation av utredningar och beslut i paraplysystemet. För att paraplysystemet ska vara ett handläggarstöd i arbetet behöver det anpassas till den specifika verksamheten. Om en ansökan om bistånd till begravningskostnader ska behandlas, är det inte relevant att göra normräkning med hyra och uppehälle.

I remissunderlaget finns en rad blanketter bilagda, som även de borde ingå som stadsövergripande mallar för att stärka likställigheten över staden. I dag förekommer lokala blanketter som handläggarna arbetat fram för att underlätta sitt arbete.

När det gäller formaliseringen av handläggningen finns i förslaget en schematisk översikt av dödsboanmälan och dödsboförvaltning med olika ingångslägen/förutsättningar. Där framgår att handläggarna ska begära fullmakt av Allmänna arvsfonden för att förvalta och avveckla ett dödsbo där dödsbodelägare saknas och inga tillgångar finns i boet. Förvaltningens erfarenhet är att Allmänna arvsfonden inte gått med på att utfärda någon fullmakt i dessa ärenden utan hänvisat till att kommunens skyldigheter enligt ärvdabalken och begravningslagen måste gälla som generell fullmakt. När det däremot gällt dödsbon med tillgångar har fullmakt utfärdats. För att handläggningen ska kunna fungera enligt de föreslagna riktlinjerna är det viktigt att förankring av arbetsordningen sker hos andra myndigheter som är inblandade i arbetsprocessen.

Vidare ingår i handläggningen, när inga dödsbodelägare har påträffats men kan finnas, att göra anmälan om god man hos överförmyndarnämnden för bortovarande samt att begära fullmakt från god man för förvaltning och avveckling av dödsbo. Förvaltningen anser att det finns ett klart värde i att dessa åtgärder ingår. För att handläggningen inte ska avstanna i dessa ärenden, måste beslut om god man fattas inom kort tidsrymd och det måste finnas gode män att tillgå. Detta är inte något som stadsdelsförvaltningarna kan påverka, samtidigt som dödsbon ska avvecklas utan dröjsmål och kostnaderna för en månads hyra är det som normalt räknas in i godkända utgifter.

Faktiska kostnader oavsett begravningskick föreslås beviljas vid behov upp till 50 procent av gällande prisbasbelopp. Förvaltningen uppfattar att i detta förslag ligger att det är totalsumman, som är viktig vid jämförelse av kostnaderna. Förvaltningen stödjer förslaget då det är till fördel att varje delkostnad i begravningsarrangemangen inte behöver granskas. I riktlinjerna framgår att Migrationsverket är den myndighet som ansvarar för att betala begravningskostnader för en avliden som omfattas av lag om

mottagande av asylsökande m.fl. Förvaltningen har erfarenhet av ett sådant dödsbo, där Migrationsverket avvisade kravet att betala.

Gallringsfristerna inom socialtjänsten är 5 år. I remissen tas upp att nuvarande gallringsfrist gällande dödsbon 10 år måste ses över i och med att den ska betraktas som ärendehandläggning inom socialtjänsten. Det är viktigt att denna fråga prövas noggrant. Bouppteckningar sparas för alltid. Det har förekommit att förvaltningen fått påringningar i avslutade ärenden efter 5 år gällande oskiftade dödsbon och försäkringar som fallit ut.

I bilagedelen finns exempel och ekonomiska beräkningar i olika bodelningssituationer. Förvaltningen ställer sig tveksam till att dessa behöver ingå i riktlinjerna.

I bilagan finns också ett exempel på hur skulder ska betalas- ackordsfördelning. Förvaltningen anser inte att ackordsfördelning är något som normalt ska ingå i arbetet med dödsbohandläggning. Eftersom förvaltningen debiterar kostnader för sitt arbete, är det inte försvarbart att lägga arbetstid på fördelning av medel till flera fordringsägare allra helst när det handlar om små summor. Uppstår en situation som i exemplet att det finns 1000 kr kvar, är det hyran som förvaltningen har gjort en delbetalning på. Hyra för en månad efter dödsfallet ingår också i de kostnader som beaktas när ställning tas till om dödsboanmälan kan göras.

Förslaget till ändrad timtaxa för handläggningskostnaden kommer som det sägs i förslaget att minska intäkterna i verksamheten från idag 1250 kr per timme till 270 kr plus moms. I Enskede-Årsta stadsdelsförvaltning var intäkterna 70.000 kr år 2005.

Bilagor
Remissen